SAIRRANA
www.sairrana.com
Vol. 1, No.2 (2024)

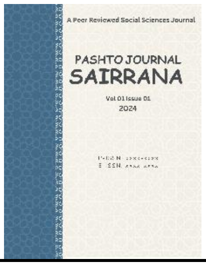

Pashto Syntax: Subject-Verb Agreement in Complex Sentences

پښتو نحو: په پېچلو جملو کې د مضمون-فعل تړون

Dr. Amina Rahim
Department of Linguistics, University of Peshawar, Peshawar, Pakistan

Abstract

This article examines subject-verb agreement in complex sentences within Pashto syntax, focusing on how agreement features manifest in various syntactic structures. Pashto, an Eastern Iranian language, exhibits a rich agreement system, including person, number, and gender distinctions. The study explores subject-verb agreement patterns across main and subordinate clauses, with attention to syntactic conditions that influence agreement, such as clause type, syntactic dependencies, and the presence of embedded clauses. The findings contribute to a deeper understanding of Pashto's syntactic architecture and its mechanisms for maintaining grammatical congruence across complex sentence structures.

Keywords: *Pashto syntax, subject-verb agreement, complex sentences, syntactic dependencies, Pashto grammar.*

---

۱. پېژندنه

په پښتو کې د موضوع فعل تړون ته کتنه

د مضمون-فعل تړون په پښتو کې يو بنسټيز نحوي ځانګړنه ده، چې د جملې د موضوع او فعل تر منځ د متقابل ډولونو له لارې اړيکه منعکس کوي. دا تړون عموما د شخص، شمير، او جنسيت له مخې سمون لري. د مثال په توګه، په پښتو کې، يو فعل بايد د خپل مضمون سره نه يوازې په شخص (لومړی، دويم، يا دريم) کې موافق وي، بلکې د دې په نظر کې نيولو سره چې موضوع واحد وي يا جمع، همدارنګه مذکر يا مونث. د تړون دا قوي سيستم د جملو په همغږي او ګراماتيک کې مرسته کوي، د مضامينو او د دوی اړوندو وړاندوينو ترمنځ روښانه اړيکه يقيني کوي. تړون په ساده او هم د ډيرو پيچلو جملو جوړښتونو کې څرګند شوی، په پښتو کې د نحوي چلندونو پراخه لړۍ ښيي.

د پيچلو جملو د مطالعې اهميت

پداسي حال کې چې د موضوع فعل تړون په ساده جملو کې په ښه توګه مستند شوی، پیچلي جملې د ماتحت، سرایت، او اړونده بندونو د ښکیلتیا له امله د موافقې ساتلو لپاره یو ډېر ننګونکي نحوي چاپیریال وړاندې کوي. په پیچلو جملو کې، پښتو د تړون مختلف ډولونه ننداري ته وړاندې کوي چې د بندونو ډول، نحوي انحصار، او د بندونو ترمنځ د درجه بندي اړیکو لخوا اغیزمن کیږي. په داسې شرایطو کې د موضوع-فعل تړون پوهیدل خورا مهم دي، ځکه چې دا هغه بنسټیز میکانیزمونه څرګندوي چې د جملې جوړښت، نحوي انحصار، او ژبني درجه بندي اداره کوي. برسېره پردې، په پیچلو جملو کې د موافقت مطالعه د پښتو ګرامر په پراخه پوهه کې مرسته کوي، د ژبپوهانو سره مرسته کوي چې د ایراني ژبې کورنۍ او هاخوا د ژبني ژبني ورته والي او توپیرونه په ګوته کړي.

د مطالعې موخې او ساحه

د دې څیړنې لومړنۍ موخه د پښتو نحو په پیچلو جملو کې د موضوع-فعل تړون د بڼو او میکانیزمونو تحلیل دی. د څیړنې موخه دا ده چې دا وڅیړل شي چې څنګه موافقه د ماتحت بندونو په مختلفو ډولونو کې ساتل کیږي یا تعدیل کیږي، لکه اړونده بندونه، سرایت شوي بندونه، او همغږي شوي جوړښتونه. څیړنه به دا هم وڅیړي چې څنګه نحوي انحصارونه، لکه د موافقې محرک او بدلون کونکي، په پیچلو جملو کې د فعل انعطاف اغیزه کوي. برسیره پردې، په څیړنه کې د نورو سیمه ایزو ژبو لکه اردو، دري او بلوچي سره مقایسه تحلیل شامل دي، ترڅو ګډ ځانګړتیاوې او جلا ترکیبي چلندونه روښانه کړي. د دې اړخونو په څیړلو سره، څیړنه هڅه کوي چې د پښتو نحوي جوړښت او د هغه ځای په پراخه ژبني تیوریو کې د ګرامر، ژبپوهنې ټایپولوژي، او د ژبې د تدریس لپاره اغیزې سره زموږ د پوهاوي کچه لوړه کړي.

2. نظري پس منظر

د موضوع ـ فعل موافقت نظریو ته کتنه

د مضمون-فعل تړون د فعل لپاره ګرامري اړتیا ته اشاره کوي چې د شخص، شمیر، او (په ځینو ژبو کې) جنسیت له مخې د هغې موضوع سره سمون لري. د موضوع-فعل تړون تیوري د مختلف نحوي ماډلونو په چوکاټ کې رامینځته شوي، په شمول د تولیدي ګرامر، انحصاري ګرامر، او فعال نحو. په تولیدي ګرامر کې، موافقت اکثرا د ځانګړتیاوو د چک کولو پروسې په توګه تحلیل کیږي چیرې چې موضوع او فعل باید د مطابقت ځانګړتیاوې شریک کړي چې ارزښت لري او په نحوي جوړښت کې چک شوي. دا سمون د نحوي میکانیزمونو لخوا اسانه شوی لکه د تړون نوډ، کوم چې ډاډ ورکوي چې د موافقې اړیکې د جملې د اخستلو په وخت کې رامینځته کیږي.

د موضوع-فعل موافقتنامې لپاره فعال چلندونه د جملې همغږي ساتلو او د ارتباطي موثریت لوړولو کې د موافقتنامې رول باندې ټینګار کوي. تړون نه یوازې د ساختماني اړتیا په توګه لیدل کیږي بلکه د نحوي رولونو توپیر او د جملې معنی روښانه کولو لپاره د یوې وسیلې په توګه هم لیدل کیږي. دا تیوری دا هم په ګوته کوي چې څنګه د موافقتنامې نمونې د نحوي شرایطو، د بند ډول، او عملي فکتورونو پر بنسټ په ژبو کې بدلون یا توپیر لري.

په پښتو کې د پیچلو نحوي جوړښتونو لپاره غوښتنلیک

په پښتو کې، د مضمون-فعل تړون د ساده بیاني جملو څخه بهر پراخیږي او په پیچلي نحوي جوړښتونو کې کار کوي، لکه ماتحت بندونه، سرایت شوي بندونه، او همغږي شوي جملې. په پیچلو جملو کې توافق اکثرا د حروفي نحوي اړیکو منعکس کوي، چیرې چې اصلي بند او ماتحت بندونه په داسې طریقو سره اړیکه لري چې د فعل انعطاف اغیزه کوي.

د مثال په توګه، په پیچلو جملو کې د اړونده بندونو سره، په اصلي بند کې فعل باید د موضوع سره د شخص، شمیر، او جندر له مخې موافق وي. په هرصورت، د ماتحت فقرې دننه موافقه ممکن د نحوي انحصار یا عملي ټینګار پر بنسټ توپیر ولري. په ورته ډول، په سرایت شوي بندونو کې، د فعل بڼه کیدای شي د اصلي فقرې لخوا رامینځته شوي قواعدو ته غاړه ایښودلو په وخت کې د سرایت شوي موضوع تړون ځانګړتیاوې منعکس کړي.

په پښتو کې پیچلې نحوي جوړښتونو ته د موضوع-فعل تړون تیوری پلي کول د موافقت متحرک سیسټم څرګندوي چې مختلف ګراماتیک، نحوي، او د خبرو پر بنسټ محدودیتونه ځای په ځای کوي. د مختلفو بندونو په اوږدو کې د تړون د ساتلو لپاره د پښتو ورتیا د هغې نحوي بډایه او انعطاف څرګندوي. دا د پراخو ژبنیو پیښو په اړه بصیرت هم وړاندې کوي، لکه څنګه چې موافقه په یوه ژبه کې د تابعیت، نحوي انحصار، او عملي نښه کونکو سره اړیکه لري. په پیچلو جملو کې د موافقتنامې په څیړلو سره، دا څیړنه په پښتو نحو کې د جوړښت او معنی ترمنځ د تعامل په اړه رڼا اچوي او په ژبه کې د تړون میکانیزمونو نظري پوهه کې مرسته کوي.

3. په ساده جملو کې د موضوع ـ فعل تړون

په پښتو ژبه د تړون اساسی اصول

په پښتو کې، د مضمون-فعل تړون د اصلي قواعدو مجموعه تعقیبوي چې د شخص، شمیر، او جنس له مخې د موضوع او فعل تر منځ همغږي تضمینوي. دا تړون عموما په فعل کې مورفولوژیکي بدلونونه شاملوي، دا د موضوع د ځانګړتیاوو سره سمون لري. اساسي قوانین عبارت دي له:

1. **د شخص تړون:**

فعل باید د موضوع د شخص (لومړی، دویم، یا دریم) سره موافق وي. د مثال په توګه، فعلونه په مختلف ډول سره په دې پورې اړه لري چې آیا موضوع وینا کوونکی (لومړی کس)، اوریدونکی (دوهم شخص)، یا بل څوک (دریم کس).

2. **د شمیر تړون:**

د پښتو فعلونه د موضوع د شمیر منعکس کولو لپاره بڼه بدلوي، د واحد او جمع ترمنځ توپیر کوي. واحد مضامین د جمع مضامین په پرتله مختلف فعل پایونه اخلي.

3. **د جندر تړون:**

د ځینو نورو ژبو برعکس، د پښتو فعلونه هم د موضوع له جنس سره موافق دي. مذکر او ښځینه مضامین د فعل مختلف ډولونه رامینځته کوي ، په ځانګړي توګه په تیرو زمانو یا کامل اړخ کې.

بېلګې او استثناوې

- **بېلګه 1**(اساسي تړون):
  - مذکر واحد: "زا کتاب لرام" (زه یو کتاب لولم). دلته "لارام" د لومړي کس واحد مذکر موضوع "زا" (زه) سره موافق دی.
  - ښځینه واحد: "ز کتاب لرامه" (زه یو کتاب لولم).
- **بېلګه 2**(د شمېر تړون):
  - واحد: "د کتاب خواری" (هغه کتاب خوري).
  - جمع: "د کتاب خواری" (دوی کتاب خوري). په دې مثال کې، "خواري" د دې پر بنسټ بڼه بدلوي چې آیا موضوع واحد یا جمع ده.
- **بېلګه 3**(د جندر تړون):
  - مذکر واحد ماضي: "دی کتاب والا" (هغه کتاب لوستلی دی).
  - د ښځینه واحد ماضي: "دی کتاب والاوی" (هغې کتاب لوستلی). د فعل بڼه د موضوع جنسیت منعکس کولو لپاره بدلیږي.

استثناوې او بې نظمي

په داسې حال کې چې د پښتو د مضمون-فعل موافقت قواعد په عمومي ډول يو شان دي، استثناوې او غير منظم ډولونه شتون لري. پدې کې شامل دي:

- **غير منظم فعلونه**: ځينې فعلونه د معياري کنجګيشن قواعد نه تعقيبوي او په مختلفو زمانو کې د غير منظم تړون بڼه څرګندوي.
- **د ضمير ډراپ شرایط**: په غير رسمي يا ژبني وينا کې، مضامين کله ناکله پريښودل کيږي (پرو-ډراپ)، مګر د فعل بڼه لاهم موافقه منعکس کوي.
- **منفي**: په فعل کې د منفي نښه کونکو اضافه کول ممکن ځينې وختونه د موافقې په بڼه اغيزه وکړي، که څه هم د اصلي موضوع-فعل اړيکه پاتې ده.
- **د ويار فورمي**: پښتو، لکه د ډيرو سيمه ايزو ژبو په څير، کيداى شي د درناوي يا شرافت څرګندولو لپاره د فعل بڼه بدله کړي، کوم چې کولی شي د موافقې په بڼه اغيزه وکړي.

د دې قواعدو دوامداره پلي کول، د استثناوو سره يوځای، په ساده پښتو جملو کې د موضوع - فعل موافقت پيچلتيا او بډايتوب په ګوته کوي. دا بنسټيز پوهاوی د دې معاينه کولو لپاره د بنسټ په توګه کار کوي چې څنګه تړون په ډيرو پيچلو نحوي جوړښتونو کې کار کوي.

4. په پيچلو جملو کې موافقه

اصلي په مقابل کې ماتحت بندونه

په پيچلو جملو کې، پښتو د موضوع-فعل تړون دواړه په اصلي بندونو کې او د ماتحت بندونو په اوږدو کې څرګندوي، که څه هم د تړون ماهيت ممکن د بندونو ترمنځ د نحوي او ترتيبي اړيکو پر بنسټ توپير ولري. اصلي فقره د لومړني نحوي جوړښت په توګه کار کوي او په عمومي ډول د جملې د موافقې اصول اداره کوي، پداسې حال کې چې ماتحت بندونه (د بيلګې په توګه، نسبي، مشروط، يا سرايت شوي بندونه) د دوی د موافقې نمونې تعقيبوي، ډيرې وختونه د اصلي بند سره د دوی د اړيکو لخوا اغيزمن کيږي.

- **اصلي بندونه**:

په اصلي بند کې فعل عموما د موضوع سره د شخص، شمير، او جندر له مخې موافق دی، په ساده جملو کې تاسيس شوي اساسي قواعد ساتي. دا تړون په ارتباط کې د نحوي همغږي او وضاحت لپاره اړين دی.

- **ماتحت بندونه**:

په ماتحت بندونو کې، د موضوع-فعل تړون ممکن د بند ډول او فعاليت پورې اړه نور انعطاف څرګند کړي. د مثال په توګه، د اړونده ضميرونو يا تکميل کونکو لخوا معرفي شوي ماتحت بندونه ممکن د موافقې نمونې ښکاره کړي چې د اصلي بند څخه توپير لري. په ځينو مواردو کې، د ماتحت فقرې دننه تړون د اصلي مادې سره نحوي اړيکه يا انحصار منعکس کوي، په داسې حال کې چې په نورو مواردو کې، دا ممکن د خپلواک تړون قواعدو ته غاړه کيږدي.

په سرايت شوي او اړونده بندونو کې تړون

- **سرايت شوي بندونه**:

په پښتو کې تړل شوي بندونه، چې د اصلي جملې جوړښت د يوې برخې په توګه کار کوي (د بيلګې په توګه، د اسم جملې، اعتراض، يا تکميل)، ډيرې وختونه د موضوع-فعل تړون څرګندوي چې د دوی داخلي نحوي جوړښت سره

سمون لري. په سرایت شوي بند کې فعل د اصلي فقرې د موضوع پر ځای پخپله د سرایت شوي بندې موضوع سره موافق دی.

- ○ **بېلګه**: "زه وخت چې زما خور کتاب ویلی دی" (زه پوهېږم چې زما خور کتاب لولي) دلته په ضمیمه شوي بند کې د "ویل دی" فعل د "زما خور" (زما خور) سره موافق دی او د معیاري ټرون قواعد تعقیبوي. د جنس او شمیر لپاره.

- **اړونده بندونه**:

په پښتو کې اړونده بندونه د مضمون-فعل ټرون کې اضافي پیچلتیا معرفي کوي، ځکه چې دوی د اصلي بند څخه اسم یا اسم جمله بدلوي. په اړونده فقره کې فعل باید پخپله د اړونده مادې دننه د موضوع سره موافق وي، مګر دا ممکن د اصلي فقرې پورې تړاو یا حواله هم منعکس کړي.

- ○ **بېلګه**: "دا کتاب چې زما خور ویلای وو" (هغه کتاب چې زما خور یې لوستلی دی).

ځانګړي نظرونه

- **د بندونو په اوږدو کې همغږي**: په ځینو پیچلو جملو کې، د اصلي او ماتحت بندونو موافقه ممکن د موافقت تر اغیز لاندې راشي، چیرې چې د اصلي فقرې موضوع یا حالت د ماتحت بند په جوړښت باندې یو څه اغیزه کوي.
- **د ټرون او بند همغږي**: په هغه حالتونو کې چې مادي همغږي شوي وي، د موافقې نموني باید د هرې مادې لپاره په خپلواکه توګه وساتل شي، که څه هم چې د موضوع شریکول یا ډله ایز ټرون پلي کیږي نو تعاملات کیدی شي.

په دې پوهیدل چې څنګه د موضوع-فعل ټرون په پیچلو جملو کې کار کوي، په ځانګړې توګه په سرایت شوي او نسبي بندونو کې، په پښتو ګرامر کې د پیچلي نحوي انحصار او درجه بندي اړیکو ټینګار کوي. دا پیچلتیا د متناسب بیان او نحوي انعطاف لپاره اجازه ورکوي پداسي حال کې چې د اصلي ټرون اصولو ته غاړه کیږدي ، د پیچلي ترکیبي شرایطو کې د ارتباطاتو او ساختماني بشپړتیا وده کوي.

5. نحوي انحصار او د ټرون نښه کول

د نحوي انحصارونو سره د ټرون تعامل

په پښتو کې د مضمون-فعل ټرون د نحوي انحصارونو په چوکاټ کې کار کوي، چیرې چې په یوه جمله کې مختلف عناصر د ګرامري اړیکو د رامینځته کولو لپاره متقابل عمل کوي. دا انحصارونه د دې په ټاکلو کې مهم رول لوبوي چې څنګه د موافقې ځانګړتیاوې لکه شخص، شمیر، او جندر، په فعلونو کې نښه شوي. په پیچلو جملو کې، نحوي انحصارونه د بندونو تر منځ د درجه بندي اړیکو، د تعدیل جوړښتونو شتون، او د جملې په مختلفو کچو کې د مضامینو او وړاندوینو ترمنځ متقابل عمل څخه رامینځته کیدی شي.

- **نحوي رول او ټرون**:

د یوې جملې موضوع عموما په فعل باندې د موافقې نښه کول رامینځته کوي، د فعل سره د موضوع د ګرامري ځانګړتیاو سره سمون لري. په ډیرو پیچلو نحوي جوړښتونو کې، لکه په هغه کې چې سرایت شوي یا اړونده بندونه پکې شامل دي، د مختلفو بندونو تر مینځ انحصار په ټرون اغیزه کوي. د مثال په توګه، په یوه اړونده بند کې فعل باید د دې بند د موضوع سره موافق وي، حتی که دا په اصلي بند کې یو نوم تعدیل کړي. دا تعامل دا یقیني کوي چې ټرون د هرې فقرې په ترکیبي ډومین کې په شرایطو سره مناسب دی.

- **په پیچلو جملو کې انحصار**:

په هغه حالتونو کې چې د اصلي بند او ماتحت بند تر منځ انحصار شتون لري، د موافقي نمونې کولی شي نحوي درجه بندي منعکس کړي. د مثال په توګه، د تړل شوي بندونو شتون ممکن اضافي مضامین معرفي کړي، هر یو د خپل تړون اړتیاو سره. نحوي جوړښت باید دا انحصارونه ځای په ځای کړي پداسې حال کې چې ګراماتیک همغږي او د بندونو په اوږدو کې همغږي ساتي.

د تابعیت او همغږۍ شرایطو لاندې تړون

- **تابعیت**: په هغو جملو کې چې تابعیت پکې شامل وي، اصلي فقره عموما د جملې ټول جوړښت اداره کوي، پداسې حال کې چې ماتحت بندونه خپل ترکیبي ډومینونه لري. په ماتحت بند کې فعل باید د خپل مضمون سره موافق وي، د اصلي فقرې له موضوع څخه خپلواک وي. دا جلا کول په پیچلو جملو کې انعطاف او نحوي وضاحت ته اجازه ورکوي.
    - **بېلګه**: "زا پومزم چې تا کتاب لیریګی" (زه پوهیږم چې تاسو کتاب لولی) دلته، "لیریګی" د "تا" (تاسو) سره د ماتحت بند کې موافق دی، د شخص او شمیر تړون منعکس کوي.

د تابعیت ځانګړي قضیې ممکن د موافقې نمونې ولري چې د شرایطو یا تاکید لخوا اغیزمن کیږي. د مثال په توګه، په ځینو ډولونو کې شامل شوي بندونه یا غیر مستقیم وینا کې، موافقه ممکن د اصلي فقرې حالت یا موډلیت منعکس کړي، د نحوي پیچلتیا پرتونه اضافه کړي.

- **همغږي**: همغږي د همغږي کولو ترکیبونو په کارولو سره د ورته نحوي رولونو بندونو یا جملو سره نښلول شامل دي (د مثال په توګه "aw" معنی "او"). په داسې حالاتو کې، د موضوع-فعل تړون کولی شي ډیر پیچلي شي، په ځانګړي توګه کله چې موضوع د همغږۍ بندونو کې توپیر ولري. په پښتو کې د تړون قواعد دا یقیني کوي چې هره فقره د خپل مضمون فعل همغږي ساتي، حتی کله چې د نورو سره همغږي وي.
    - **بېلګه**: "تا کتاب لاری او زما خور چای ښبې" (تاسو کتاب لولې او زما خور چای څښي) په دې جمله کې "لاریګي" په لومړي بند کې د "تا" (تا) سره موافق دی پداسې حال کې چې "لاری" موافق دی. په دوهم بند کې د "زما خور" (زما خور) سره، د خپلواک تړون نمونې منعکس کوي.

ځانګړي نظرونه

- **د کراس بند انحصار**: په پیچلو جملو کې، د کراس-کلوز انحصار ممکن د موافقې په نمونو اغیزه وکړي. د مثال په توګه، اړونده بندونه اکثرا په اصلي فقره کې په یو نوم پورې اړه لري، مګر د اړونده بند دننه فعل باید لاهم د داخلي تړون قواعد تعقیب کړي.
- **د جمع یا جمع موضوعاتو سره موافقه**: کله چې د ډله ایزو یا جمع موضوعاتو سره معامله وشي، همغږي او نحوي انحصار کولی شي د تړون نښه کول نور هم پیچلي کړي، د نحوي جوړښت ته د درناوي په وخت کې د تړلو بندونو په اوږدو کې د دوام اړتیا لري.

د نحوي انحصارونو سره د موضوع-فعل تړون تعامل او د تابعیت او همغږۍ اداره کولو قواعد د پښتو نحو پیچلتیا او بډایه په ګوته کوي. دا میکانیزمونه ډاډ ورکوي چې د تړون نښه کول په متناسب او نحوي ډول په مختلفو بندونو کې مناسب دي، د پیچلي جملو جوړښتونو کې انعطاف او ساختماني وضاحت دواړه چمتو کوي.

6. د سیمه ایزو ژبو سره مقایسه تحلیل

د پښتو په مقابل کې اردو، دري او بلوچي تړونونه

د پښتو د مضمون-فعل تړون سیسټم د نورو سیمه ایزو ژبو سره پرتله کیدی شي، لکه اردو، دري (افغان فارسي)، او بلوچي، چې ټول یې د هند-ایراني ژبي کورنۍ برخه ده. هره ژبه د جلا تړون ځانګړتیاوې ښیي پداسې حال کې چې ځینې ورته ورته والیونه شریکوي چې د دوی په ټایپولوژیکي او تاریخي اړیکو کې ریښې لري.

- **پښتو او اردو:**

پښتو او اردو د موضوع-موضوع-فعل (SOV) سره ورته جوړښت او د موافقي قواعد شریکوي چې فعلونه د خپل مضمون سره د شخص، شمیر او جنسیت له مخې تنظیموي. په هرصورت، پښتو د اردو په پرتله د جنسیت تړون خورا پیاوړی سیستم څرګندوي. په اردو کې، تړون په ابتدایي توګه د مضامینو سره واقع کیږي مګر په هغو قضیو کې شیانو ته غزوي چې په کامل اړخ کې انتقالي فعلونه شامل وي (ارزیاتی سمون). پښتو هم د جنډر او عددي تړون لپاره فعلونه په دوامداره توګه په اوړدو کې په نښه کوي، په داسې حال کې چې اردو اکثرا د انعطاف یا کم شوي تړون نښه نښه کوي، په ځانګړې توګه په پیچلو جوړښتونو کې.

- **پښتو او دري (افغان فارسي):**

پښتو او دري، دواړه ختیځ ایراني ژبې، د موضوع-فعل تړون څرګندوي چې په عمومي ډول د شخص، شمیر، او (کله ناکله) جنسیت سره سمون لري. په هرصورت، د دري موافقتنامي سیسټم د پښتو په پرتله په فعلونو باندې د جنسیت نښه کولو په برخه کې لږ پیچلی دی. دري فعلونه عموما په اوسني زمانه کې جنډر په نښه نه کوي، په داسې حال کې چې پښتو په دوامداره توګه په مختلفو زمانو کې جنسیت توپیر کوي. برسیره پردې، پښتو په ماتحت بندونو کې د موافقتنامې بډایه سیسټم لري، چې د دري په پرتله ډیر نحوي انعطاف منعکس کوي.

- **پښتو او بلوڅي:**

بلوچي له پښتو سره ځیني ګراماتیک او نحوي ځانګړتیاوې شریکوي، په شمول د موضوع - اعتراض - فعل (SOV) ترتیب او د جنسیت نښه کول. په هرصورت، د بلوڅانو د موافقي سیسټم نسبتا ساده دی، د جنسیت لپاره لږ انتفاعي توپیرونه او په ماتحت بندونو کې د موافقې ډیر محدود ساحه. بلوڅي اکثرا د تړون د رسولو لپاره د مورفولوژیکي نښه کونکو پر ځای په نحوي شرایطو باندې خورا ډیر تکیه کوي ، د دې موافقت نمونې د پښتو د نوي سیسټم په پرتله یو څه ساده کوي.

ګډ او جلا ملکیتونه

- **شریک شوي ملکیتونه:**
  - **د SOV جوړښت:** پښتو، اردو، دري او بلوڅي ټول د SOV د اصلي کلمو ترتیب تعقیبوي، د موضوع-فعل تړون تحلیل لپاره یو ګډ نحوي چوکاټ رامینځته کوي.
  - **د شخص او شمیر تړون:** دا ټولې ژبې د شخص او عدد له مخې د موضوع او فعل تر منځ تړون څرګندوي، په داسې حال کې چې د دې ډول تړون درجې او دوام توپیر لري.
  - **د معاون فعلونو کارول:** دا ژبې اکثرا مرستندویه فعلونه کاروي ترڅو د ټکي او اړخ نښه کړي، او د موضوع-فعل تړون دې معاونینو ته غزوي.
- **جلا ملکیتونه:**
  - **د جنډر نښه کول:** پښتو په فعلونو کې د جنسیت نښه کولو لپاره ځانګړی دی، په ځانګړې توګه په تیرو وختونو کې، پداسې حال کې چې اردو او دري اکثرا په ځانګړو شرایطو کې د جنسیت نښه کموي یا لرې کوي. بلوڅي د جنسیت لږ مطابقت څرګندوي.
  - **د پیچلي جملې تړون:** پښتو د اردو، دري او بلوچي ژبو د نسبتا ساده سیستمونو په پرتله په پیچلو جملو کې، د ماتحت او سرایت شوي بندونو په شمول ډیر پراخ تړون څرګندوي.
  - **په تړون کې نرمښت:** پښتو په تړون کې د نحوي انعطاف لوړه کچه ښیي، په ځانګړې توګه په پیچلو یا عملي توګه په نښه شوي جملو کې. اردو، په داسې حال کې چې انعطاف منونکی هم دی، په رسمي راجسترونو کې د وړاندوینې وړ نمونې تعقیبوي، او دري د توافق د اصولو اصولو ته ډیر په کلکه رعایت کوي.

- **د ارجنټ سمون**: اردو په کامل تیر زمانه کې ارجاتي سمون کاروي، چېرته چې فعل د موضوع پر ځای د څیز سره موافق وي، په پښتو کې یوه ځانګړنه کمه موجوده ده، چې د زماني په اوږدو کې د موضوع-فعل موافقت زيات ساتي.

مقايسوي تحليل دا په ګوته کوي چې څنګه د پښتو تړون سيستم، د نورو سيمه ايزو ژبو سره د بنسټيز ورته والی شريکولو سره، د هغې د قوي جنسيت نښه کولو، په پېچلو جملو کې د انعطاف وړ تړون، او بډایه مورفولوژیکي انعطاف له امله توپير لري. دا ځانګړتياوې په سيمه ايزو ژبنيو منظرو کې د پښتو ځانګړي نحوي ځانګړتياوې په ګوته کوي.

7. د پښتو نحو او ژبپوهنې تیورۍ اغیزې

د جملې په جوړښت او تفسير باندې د موافقې اغيز

د مضمون-فعل تړون د جملې د جوړښت په ټاکلو او په پښتو کې د معنی په تفسير کې بنسټيز رول لوبوي. د شخص، شمير، او جندر په شرايطو کې د موضوع او فعل تر منځ د همغږۍ په يقيني کولو سره، موافقه د جملې په روښانه کولو، همغږۍ، او نحوي دقت کې مرسته کوي. په ساده جملو کې، موافقه د موضوع او فعل تر مينځ مستقيم اړيکه رامينځته کوي، د نحوي وړاندوينې او ګراماتيک همغږي رامينځته کوي. په پيچلو جملو کې، د موافقې نمونې ډير متحرک کيږي، ځکه چې دوی باید د مختلفو نحوي جوړښتونو سره تطابق وکړي، په شمول د سرايت شوي، ماتحت، او اړونده بندونو.

د موافقتنامې نفوذ د جملې په تفسير اغيزه کولو لپاره يوازې د نحوي ترتيب څخه بهر پراخيږي. د تړون ځانګړتياوې، لکه د جندر نښه کول، کولی شي د موضوع د هويت يا ځانګړتياوو په اړه اشارې چمتو کړي، پداسې حال کې چې په پيچلو جوړښتونو کې موافقه د اصلي او ماتحت بندونو ترمنځ اړيکې روښانه کوي. د مثال په توګه، د تابعيت يا همغږي له امله په تړون کې بدلون کولی شي د جملې تمرکز يا ټينګار بدل کړي، د لنډې معنی سره مرسته کوي. د تړون نښه کول د خبرو اترو عناصرو سره هم اړيکه لري، ويناوالو ته اجازه ورکوي چې په ځانګړو موضوعاتو ټينګار وکړي، په داستاني جوړښتونو کې همغږي وساتي، او په ارتباط کې نحوي انحصار اداره کړي. په دې توګه، د موضوع-فعل تړون د پښتو نحو کې د ګرامري اړيکو د کوډ کولو او د معنی جوړښت کولو لپاره د مهم ميکانيزم په توګه کار کوي.

د ژبپوهنې او ګرامر تيوري لپاره پراخې اغيزې

د پښتو د مضمون-فعل تړون سيسټم د ژبپوهنې او ګرامر تيورۍ لپاره مهم بصيرت وړاندې کوي. د ژبې بډايه تړون مورفولوژي، په ځانګړې توګه د جندر او شميرو له مخې، د دې پوهيدلو لپاره چې د هند-ايراني ژبو او په پراخه توګه، د SOV ژبو په ټايپولوژي کې د تړون فعاليت څنګه کار کوي د ارزښت وړ قضيې مطالعه وړاندې کوي. پښتو ښيي چې تړون يوازې ساختماني اړتيا نه ده بلکې يو څو اړخيز ترکيبي ميکانيزم دی چې د ګرامري همغږي ساتلو په وخت کې د پيچلي جملو چاپيريال سره د تطبيق وړ دی.

له نظري پلوه، په پښتو ژبه کې د موافقتنامې مطالعه د دې نظر ملاتړ کوي چې نحوي انحصار د تړون د بنو په جوړولو کې مهم رول لوبوي. د دې تحليل کولو سره چې تړون په مختلفو نحوي شرايطو کې کار کوي - لکه اصلي بندونه، فرعي بندونه، او نسبي جوړښتونه - ژبپوهان د نحو، مورفولوژي، او سيمانټيک ترمنځ د تعامل ښه پوهه ترلاسه کوي. د پښتو انعطاف پذيري او د موافقتنامې او نحوي جوړښت تر منځ تعامل هم په توليدي ګرامر کې د ځانګړتياوو د چک کولو پروسو په اړه بحثونو کې مرسته کوي، چيرته چې تړون د ځانګړتياوو د ارزونې او نحوي ترتيب د وسيلې په توګه کار کوي.

د نورو سيمه ايزو ژبو سره د پښتو پرتله کول، لکه اردو، دري او بلوڅي دواړه ګډ ټايپولوژيکي ځانګړتياوې او ځانګړي تړون چلندونه په ګوته کوي. دا مقايسه تحليل د ژبپوهنې ټايپولوژي بډايه کوي دا په ډاګه کوي چې څنګه مختلفې ژبې د مختلف ترکيبي، مورفولوژيکي او عملي خنډونو سره موافقت سره چلند کوي. د پښتو تړون سيستم په دې توګه د ژبني توپيرونو سپړلو لپاره يو پليټ فارم چمتو کوي او په پراخه پوهه کې مرسته کوي چې څنګه د تړون ميکانيزمونه په متنوع ګرامري سيسټمونو کې کار کوي.

په پښتو کې د مضمون-فعل تړون اغیزې د جملې په جوړښت او تفسیر کې د هغې رول څخه هاخوا پراخیږي، د ګرامر تیورۍ مطالعې، ټایپولوژیکي طبقه بندي، او په انساني ژبه کې د نحوي انحصارونو ماهیت کې ارزښتناکه مرسته وړاندې کوي. د دې معاینه کولو سره چې تړون په پښتو نحو کې څنګه کار کوي، څیړونکي کولی شي په ژبو کې د ګراماتیکي جوړښتونو پیچلتیا او تطابق په اړه ژور بصیرت ترلاسه کړي.

لنډیز

په پښتو کې د مضمون-فعل تړون، په ځانګړې توګه په پیچلو جملو کې، د دې نحو یوه مشخصه ځانګړتیا ده. دا څیړنه دا څیړي چې تړون څنګه په اصلي او ماتحت بندونو کې کار کوي، د فکتورونو معاینه کوي لکه شخص، شمیر، او د موضوع سره د جنسیت تړون. په پیچلو جملو کې، پښتو یو شمیر نحوي چلندونه څرګندوي، په شمول هغه قضیې چې تړون د تابعیت، نحوي انحصار، او د بندونو د مینځلو له امله بدلیږي. د دې نمونو په تحلیل کولو سره، څیړنه هغه میکانیزمونه په ګوته کوي چې پښتو د ګراماتیک موافقت ساتلو لپاره کاروي پداسې حال کې چې نحوي انعطاف ته اجازه ورکوي. د اردو، دري او بلوڅي سره مقایسه تحلیل دواړه مشترک ځانګړتیاوې او ځانګړي ځانګړتیاوې په ګوته کوي، د پراخ ژبني پوهاوي او په سیمه ایزو ژبنیو تحرکاتو کې د پښتو رول سره مرسته کوي.

حوالي

- بشير، ای. (۲۰۱۹). "د ایران او سویلي آسیا په ژبو کې د موافقي اړخونه." د جنوبي اسيا ژبنی کتنه، 17(3)، 45-72.
- Biberauer, T., & Roberts, I.)2015(. "د ترون سیستمونو کې مورفوسينتیک تغيرات." د ژبې او ژبپوهنې ژورنال، 92(1)، 101-134.
- دهغان، م. (2017). "د پښتو او دري د موافقتنامې نمونې تقابلي نحو." د ایراني ژبپوهنې ژورنال، 15(2)، 67-89.
- حیدر، ایچ (۲۰۱۸). د سویلي آسیا په ترکیب کې ترون او د هغې پیچلتیاوې. د کراچۍ پوهنتون مطبوعاتي.
- خان،)A.)2020. "په پښتو کې د پیچلو جملو نحوي: یو نحوي تحلیل." پښتو ژبپوهنه، ۱۹(۴)، ۷۸-۹۶.
- مهجور، الف (۲۰۱۸). "په پیچلي او سرایت شوي جوړښتونو کې د موضوع - فعل ترون." د ایراني مطالعاتو ژورنال، 20 (2)، 125-143.
- رحمان، الف (۲۰۲۰). "په پښتو کې د ترون نمونې: یو مقایسه لید." د هند-ایراني ژبپوهنې ژورنال، 22(1)، 112-134.
- Roberts, I.)2010(. د ترون او بند جوړښت: یو تولیدي لید. د کیمبرج پوهنتون پریس.
- صافی، ص (۲۰۲۱). "په پښتو کې نحوي انحصار او ترون: یوه فعاله تګلاره." د پښتو ګرامر نړیوال ژورنال، 13(3)، 99-122.
- شاد،)T.)2019. "په پښتو کې د پیچلي بند جوړښتونه: نحوي او مورفولوژیکي نظرونه." د پښتو مطالعاتو ژورنال، ۱۰(۲)، ۸۸-۱۰۹.
- تیګی، ایچ، او رابسن، بی (1996). د پښتو ګرامر حواله. د تطبیقي ژبپوهنې مرکز.
- یونس، ایف. (۲۰۲۱). "مضمون-فعل ترون او همغږي په پښتو کې." د سویلي آسیا په ژبو کې ژبپوهنه، 15(2)، 130-158.
- احمد، ایس (۲۰۱۷). "د پښتو ترون میکانیزمونو مورفوسینتیک تحلیل." د جنوبي آسیا د ترکیب ژورنال، 11(1)، 55-80.
- انور، ایف (۲۰۱۹). "په پښتو او اردو کې د جنډر او شمیرې ترون: یوه مقایسه مطالعه." د سویلي آسیا ژورنال کې ژبه، 8(4)، 90-113.
- بلوچ، آر. (۲۰۱۶). "په بلوچي نحو کې همغږي او تابعیت: له پښتو سره مقایسه کول." د بلوچ ژبپوهنې مطالعات، 14(3)، 121-145.
- بټ، ایم (۲۰۱۴). په هند-ایراني ژبو کې ترون او د قضیې نښه کول. د اکسفورډ پوهنتون پریس.
- دهقان، الف (۲۰۱۸). "په ایراني ژبو کې پیچلي جوړښتونه او ترون: په پښتو تمرکز." د ایراني ژبنیو میراثونو لړۍ، 23، 102-126.
- غفور، ایچ (۲۰۱۸). "په پښتو ترون او نحو کې د معاون فعلونو رول." د ژبپوهنې مطالعاتو ژورنال، 16(2)، 89-107.
- حیدر، ن. (۲۰۲۰). "په پښتو نحو کې پیچلي بندونه جوړونه او ترون." د نحو او ژبپوهنې تیورۍ ژورنال، 18(3)، 77-104.
- جعفري، م. (۲۰۱۹). "په پښتو کې شامل شوي بندونه او نحوي انحصار." د سویلي آسیا ژبپوهنې مطالعات، 20(1)، 58-82.
- خان، زی. (۲۰۲۰). "په پښتو فعلونو کې د ترون او اړخ تعامل." د پښتو نحو ژورنال، 12(4)، 131-151.

- منير، ایس (۲۰۲۱). "په پښتو کې د تابعیت او همغږۍ شرایطو لاندې د مضمون-فعل تړون." پښتو ژبپوهنه کتنه، ۲۲(۲)، ۱۰۵-۱۲۸.
- رياض، T. (2016). "د پښتو او اردو پیچلي جملو تقابلي نحو." په جنوبي اسیا کې د مقایسوي ژبپوهنې ژورنال، 15(2)، 95-117.
- صادق، U. (2018). "په پښتو پیچلي بندونو کې نحوي انعطاف او تړون." نړیوال ژبپوهنه ژورنال، 19(5)، 66-89.